

خالق کفش ملی در گذشت

تاریخچه

رساندم که تمام کارخانه‌ها و دارایی بنده را گرفته‌اند که بدون اطلاع بنده با نهایت مرحمت به دادستان دادگاه حجت‌الاسلام قدوسی و جناب آقای مهدی هادوی فرمودند که کلیه کارخانه‌ها و سردخانه‌های بنده را مرجوع دارند که تاییدیه مکتوب بعدا به دست بنده رسید و متأسفانه کارخانه‌ها را مرجوع نکردند و حتما به عرضتان رسیده که تمام کارخانه‌ها را بستند و بیش از ۱۲ هزار کارگر را اخراج نمودند. اینک که برنامه مهم جناب آقای رییس جمهور احمدی‌نژاد ایجاد کار است، بنده پیشنهاد می‌کنم که طی تصویب‌نامه‌های کارخانه‌های بنده را مرجوع دارند و حداقل ظرف ۳ سال، ۱۰ هزار کارگر و کارمند استخدام خواهم کرد. از حضور جنابعالی که همیشه اهل حساب و کتاب بوده و هستیید استدعا دارم، در این مورد با جناب آقای وزیر صنایع مذاکره فرمایید و اطلاع دهید که فوراً برای ادای توضیحات بیشتر به حضورتان شرفیاب شوم» اما اجل به ایروانی مهلت نداد و دار فانی را وداع گفت.

متن مقاله زیر پس از درگذشت وی از سوی دکتر علی اصغر سعیدی، استاد دانشگاه تهران و عضو موسسه مطالعات شرق‌شناسی لندن و همکار محققش فریدون شیرین کام قلمی شده است.

رحیم ایروانی متقی که از مشهورترین و موفق‌ترین صاحبان صنایع پیش از انقلاب بود در سیزدهم اسفند اسما در لندن درگذشت.

ایروانی در طی ۲۷ سالگی که از ایران دور بود، جز اخباری پراکنده کمتر، پیرامون او و فعالیت‌هایش در خارج از کشور اخباری دریافت می‌شد. آخرین بار چهارماه پس از روی کار آمدن دکتر محمود احمدی‌نژاد در نامه‌ای به علی سعیدلو پیشنهادی را ارائه داد که در محافل خبری ایران انعکاس چندانی نیافت، مضافاً بر آنکه از سوی مقامات دولتی نیز با سکوت مطلق مواجه شد. متن نامه ایروانی به عنوان بنیانگذار کفش ملی بخشی از دغدغه‌های مردان کارآفرین ایران بود که ناکام ماند. او در آن نامه متذکر شد «با تقدیم مراتب ارادت و اخلاص بنده رحیم ایروانی مؤسس گروه صنعتی کفش ملی در اسماعیل‌آباد جاده قدیم کرج که در آن جا بیش از ۳۴ کارخانه و در ایران ۴۳۰ فروشگاه ملی تاسیس کردم که حتماً جنابعالی مسبوق هستیید و اینک آواره در انگلیس می‌باشم. روزی که بنده به خواسته بازاریان تهران به حضور حضرت آیت‌الله العظمی آقای خمینی در حومه پاریس در تاریخ دهم دی سال ۵۷ شرفیاب شدم، وقتی معظم‌له به ایران بازگشتند از روی بنده‌پروری احوال پرسیدند که به عرض مقدس

ایروانی از سال ۱۳۳۰ با تولید مقداری کفش کتانی در خیابان خیام آغاز کرد. اگرچه در ابتدا کفش‌هایی به نام گالوش از چکسلواکی به ایران وارد می‌کرد که عموماً مورد درخواست اهالی مناطق سردسیر بود. نخستین اقدام ایروانی در جهت جایگزین کردن واردات این کالا با تولید مشابه داخلی‌اش بود. برای همین منظور به چکسلواکی سفر کرد و حاصل آن جذب دو کارشناس و یک دستگاه اتو کلاف بود که از آن برای گرم کردن لاستیک استفاده می‌شد.

بدین ترتیب زمینه ساخت اولین محصول ماشینی کفش در ایران فراهم آمد تا با آستر کشاب و لاستیک‌های تخت و رویه یکسان گالوش‌های وارداتی در ایران به هزینه تمام شده در حدود ۳ تا ۴ تومان در مقابل مشابه خارجی ده تومانی‌اش ساخته شود. بدین سان نخستین کفش ماشینی ایران ساخته شد که به

گالوش‌های توسرخ مشهور گردید. محل تولید این کالا همان خیابان خیام بود اما ایروانی چند مغازه اطراف فروشگاه‌های کفش را نیز بر آن افزود. از دهه ۱۳۳۰ ماهیت و سازمان کار در صنعت کفش‌سازی ایران به واسطه ورود ماشین لاستیک گرم کن تغییر کرد و زمینه ایجاد نظام کارخانه‌ای کفش را فراهم نمود.

هیات مدیره صنعتی ملی تا سال ۱۳۵۷ و از پایه‌گذاران صادرکننده کفش به خارج بود و از اولین دوره تاسیس اتاق صنایع در سال ۱۳۴۲ به عضویت آن درآمد و بعد تاسیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن در سال ۱۳۴۸ عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی و صنایع و معادن شد. ایروانی به زبان انگلیسی تسلط داشت و بارها به عنوان عضو هیات بازرگانی اعزامی به کشورهای دیگر به خارج

مطالعات کفش ملی نشان داد که قوزک پای ایرانی در حدود یک سانتیمتر پایین‌تر از محل متوسط قوزک پای اروپایی است و از پای کمی بلندتر و پنجه‌ها کمی پهن‌تر است. این اطلاعات نشان می‌داد که پای مصرف‌کننده ایرانی باید راحت باشد

سفر کرد و توفیق در اجرای برنامه صادرات کفش بیشتر در همین سفرها در معیت هیات بازرگانی و بازاریاب ایران به دست آمد. ایروانی در تلاش برای تاسیس صنعت کفش‌سازی مدرن تا سال ۱۳۵۷ به تاسیس گروه صنعتی کفش ملی دست یافت. گروه صنعتی که در حدود ۸ هزار نفر کارگر را به استخدام در آورده بود.

محمد رحیم متقی ایروانی، بنیانگذار صنعت کفش‌سازی مدرن در ایران و رییس هیات مدیره گروه صنعتی کفش ملی ۱۳ اسفندماه سال ۱۳۸۴ در منطقه فینچلی لندن در سن ۸۹ سالگی درگذشت.

او از نسل هفتم خاندان ایروانی، تجار معروف ایروان در مرکز تجارت ایران، بود. محمد رحیم در یکی از روزهای بهمن ماه ۱۲۹۵ هجری شمسی در شیراز به دنیا آمد و دوره ابتدایی را در شیراز و دوره متوسطه را در کالج اصفهان و دوره لیسانس را در دانشکده حقوق تهران به پایان رساند.

بعدها به آمریکا رفت و تحصیلات خود را در مرینلند آمریکا انجام داد اما آن را نیمه تمام رها کرد. بعد از تحصیلات در رشته اقتصاد و مدتی کار در پمپ بنزین وصال شیرازی در تهران، کار تجارت کفش را با خرید دو دهنه مغازه در چهارراه گلوبندک تهران (ساختمان استاندارد فعلی) آغاز کرد. اگرچه نقل شده است که قبل از آن کارخانه کوچک یخ‌سازی در مهرآباد داشته است. وی با دیدن چندین دوره مدیریت در آمریکا وارد فعالیت‌های تجاری، صنعتی شد و در سال ۱۳۳۶ کارخانه کفش ملی را تاسیس کرد و در سال ۱۳۴۹ مجتمع گروه صنعتی ملی را شامل کارخانجات کفش‌سازی، چرم‌سازی.... پایه‌گذاری کرد. وی رییس